RETTENS DOM (Appelafdelingen)

5. oktober 2009 *

I sag T-58/08 P,

angående appel af dom afsagt af Retten for EU-personalesager (Første Afdeling) den 27. november 2007, Roodhuijzen mod Kommissionen (sag F-122/06, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser), hvorunder der er nedlagt påstand om ophævelse af denne dom,

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved J. Currall og D. Martin, som befuldmægtigede,

appellant,

den anden part i appelsagen:

Anton Pieter Roodhuijzen, tjenestemand ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, Luxembourg (Luxembourg), ved avocat É. Boigelot,

sagsøger i første instans,

* Processprog: fransk.

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET
I FØRSTE INSTANS (Appelafdelingen)

sammensat af samt præsidenten, M. Jaeger, og dommerne V. Tiili, J. Azizi, A.W.H. Meij (refererende dommer) og M. Vilaras,

justitssekretær: E. Coulon,

afsagt følgende

Dom

1 Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber har ved nærværende appel, der er iværksat i henhold til artikel 9 i bilag I til Domstolens statut, nedlagt påstand om ophævelse af den dom, Retten for EU-personalesager afsagde den 27. november 2007, Roodhuijzen mod Kommissionen (sag F-122/06, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser, herefter »den appellerede dom«), hvorved Personaleretten annullerede Kommissionens afgørelse om ikke at anerkende den samlivsoverenskomst, som Anton Pieter Roodhuijzen havde indgået med Maria Hart, som et fast partnerskab, der ikke er et ægteskab som omhandlet i artikel 72, stk. 1, i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter »vedtægten«), og dermed om at udelukke hende fra den fælles ordning vedrørende sygesikring for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter »RCAM«).

Retsforskrifter

2 Personaleretten har gengivet de relevante retsforskrifter på følgende måde i den appellerede doms præmis 2-4.

3 Artikel 72, stk. 1, bestemmer:

»I sygdomstilfælde garanteres der tjenestemanden, hans ægtefælle, når denne ikke er berettiget til ydelser af samme art og størrelse i henhold til enhver anden lovmæssig eller administrativ bestemmelse, hans børn og andre personer, over for hvem han har forsørgerpligt i henhold til artikel 2 i bilag VII, godtgørelse af udgifter på indtil 80% i henhold til en af Fællesskabernes institutioner efter fælles aftale og efter udtalelse fra vedtægtsudvalget vedtaget ordning.

En tjenestemands ugifte partner behandles som ægtefælle i forbindelse med sygeforsikringsordningen, hvis de tre første betingelser i bilag VII, artikel 1, stk. 2, litra c), er opfyldt.

[…]«

4 Artikel 1, stk. 2, i vedtægtens bilag VII bestemmer:

»Ret til husstandstillæg har:

a) […]

b) […]

c) en tjenestemand, der lever i et registreret fast ægteskabslignende forhold, på betingelse af:

i) at parret forelægger et officielt dokument, der er anerkendt af en medlemsstat eller af en kompetent myndighed i en medlemsstat, og som attesterer deres status som partnere, uden at der er tale om ægteskab

ii) at ingen af partnerne er gift eller har indgået et andet fast partnerskab, som ikke er ægteskab

iii) at partnerne ikke er beslægtede på en af følgende måder: forældre, forældre og børn, bedsteforældre og børnebørn, brødre og søstre, tanter, onkler, nevøer, niecer, svigersønner og svigerdøtre

iv) at parret ikke har mulighed for at indgå ægteskab i en medlemsstat; i forbindelse med dette punkt anses et par udelukkende for at have mulighed for at indgå ægteskab, hvis begge personer opfylder alle de i en medlemsstats lovgivning fastsatte betingelser for, at et sådant par kan indgå ægteskab

[…]«

5 Artikel 12 i ordningen vedrørende sygesikring for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter »den fælles sygesikringsordning«) er affattet således:

»Følgende personer er forsikret gennem den tilsluttede på de betingelser, der er fastsat i artikel 13 og 14:

— […]

— den tilsluttedes anerkendte partner, selv om betingelsen i artikel 1, stk. 2, litra c), sidste led, i vedtægtens bilag VII ikke er opfyldt

— ægtefællen eller den registrerede partner, der har fået tjenesteorlov af personlige årsager i medfør af vedtægtens bestemmelser.«

6 Som det fremgår af den brochure, Kommissionen har vedlagt sit appelskrift, og som parterne er enige om hidrører fra den nederlandske forvaltning, er der i nederlandsk ret ud over det traditionelle ægteskab fastsat to former for samliv, nemlig »geregistreerd partnerschap« (registreret partnerskab) og »samenlevingsovereenkomst« (samlivsoverenskomst). Hvor det første afføder retsvirkninger på det formueretlige såvel som det ikke-økonomiske område, der i vidt omfang svarer til dem, der følger af et ægteskab, er det andet derimod et udslag af en frit formuleret viljesakt fra parternes side og får hovedsageligt kun de retsvirkninger inter partes, der følger af de rettigheder og forpligtelser, de har fastsat i overenskomsten. Der gælder navnlig intet lovkrav om, at en »samenlevingsovereenkomst« skal omfatte visse forpligtelser eller erklæringer, navnlig en forpligtelse til at etablere en fælles husstand. Under forudsætning af at den ikke strider mod sædeligheden eller den offentlige orden, kan en »samenlevingsovereen-

komst« desuden indgås af to eller flere personer, og indgåelsen heraf er ikke udelukket mellem nære familiemedlemmer. En »samenlevingsovereenkomst« kan endvidere indgås enten som en privatretlig kontrakt eller for en notar. Efter nederlandsk ret er det kun »samenlevingsovereenkomster«, der officielt indgås for en notar, der giver partnerne adgang til de relevante pensionsordninger og til de forskellige sociale fordele, der er forbundet med at være erhvervsmæssigt beskæftiget. En sådan overenskomst indgået for en notar kan ligeledes kræves af tredjemænd, såsom private pensionsordninger, som bevis for, at et par er reelt samlevende. Til gengæld medfører indgåelsen af en »samenlevingsovereenkomst« eller et simpelt samlivsforhold — selv i mangel af enhver form for formalia — visse konsekvenser bl.a. med hensyn til beskatning og social sikring. En »samenlevingsovereenkomst« har principielt ingen retsvirkninger over for tredjemand, men domstolene er begyndt at sidestille par, der har indgået en sådan overenskomst, med ægtefæller og med par, der har indgået et »geregistreerd partnerschap«.

Tvistens baggrund

7 De faktiske omstændigheder, der ligger til grund for tvisten, er gengivet således i den appellerede dom:

»6 Sagsøgeren er nederlandsk statsborger og har siden den 15. februar 2006 været tjenestemand ved Eurostat. Den 20. februar 2006 fremsatte han anmodning om, at hans samliv med Maria Helena Astrid Hart, der er reguleret af en samlivsoverenskomst (»samenlevingsovereenkomst«) indgået for en notar i Nederlandene den 29. december 2005, blev anerkendt af Kommissionen med den virkning, at hans samlever kunne blive berettiget til ydelser fra RCAM.

7 Ved notat af 28. februar 2006 afslog Kontoret for Forvaltning og Fastsættelse af Individuelle Rettigheder (PMO) hans anmodning med den begrundelse, at den samlivsoverenskomst, som sagsøgeren havde indgået med sin samlever, ikke kan

anses for et registreret partnerskab efter nederlandsk lovgivning (lov om »geregistreerd partnerschap«, der trådte i kraft den 1.1.1998), således som dette kræves efter artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII.

8 Den 13. marts 2006 protesterede sagsøgeren mod afslaget og fremlagde en erklæring fra den nederlandske ambassade i Luxembourg, hvoraf det fremgik, at en »samenlevingsovereenkomst«, der er underskrevet for en notar af sagsøgeren og dennes samlever, anerkendes i Nederlandene og bekræftede følgelig, at de havde status som partnere, uden at der er tale om ægteskab.

9 Kommissionen bekræftede imidlertid ved notat af 20. marts 2006 sin afgørelse af 28. februar 2006. Kommissionen var af den opfattelse, at selv om samlivsoverenskomsten udgjorde en formel bekræftelse af sagsøgerens og dennes samlevers status som partnere, uden at der er tale om ægteskab, forholdt det sig ikke desto mindre således, at den ikke skabte andre rettigheder og forpligtelser end dem, som parterne havde aftalt skriftligt. Den omstændighed, at overenskomsten var blevet underskrevet for en notar, ændrede ikke ved det faktum, at der blot var tale om en privat kontrakt, der ikke havde nogen retsvirkninger for tredjemand, og som ikke krævede nogen registrering. Ægteskabslignende samlivsforhold er imidlertid underlagt en sådan forpligtelse i henhold til artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII, idet registreringen afføder rettigheder og forpligtelser, der kan sammenlignes med ægteskabets retsvirkninger.

10 Sagsøgeren indgav en klage den 31. marts 2006, hvori han bestred Kommissionens efter hans opfattelse alt for strenge fortolkning af bestemmelserne i artikel 1, stk. 2, i vedtægtens bilag VII. Han anførte i denne klage, at registrering af overenskomsten for notaren var tilstrækkelig, og fremførte visse omstændigheder til godtgørelse af, at der kun var ubetydelige forskelle mellem hans samlivsforhold og et ægteskab. Han fremhævede navnlig, at hans forhold til samleveren har varet i mere end to år, at de har et barn sammen, som han officielt har anerkendt faderskabet til, og at de ventede et barn mere. Sagsøgeren tilføjede, at han selv og samleveren havde oprettet gensidige testamenter, og at han havde tegnet en livsforsikring til fordel for sin samlever.

11 Ved udtalelse af 1. juni 2006 anførte forvaltningskomitéen ved RCAM (herefter »forvaltningskomitéen«), idet den støttede sig på de dokumenter, sagsøgeren havde fremlagt, navnlig på den for notaren indgåede samlivsoverenskomst og den erklæring, der var udfærdiget af den nederlandske ambassade i Luxembourg, at det pågældende samlivsforhold burde anses for at opfylde betingelserne i artikel 12 i den fælles sygesikringsordning, navnlig betingelsen i artikel 1, stk. 2, litra c), nr. i), i vedtægtens bilag VII.

12 På trods af forvaltningskomitéens positive udtalelse afslog [ansættelsesmyndigheden] sagsøgerens klage ved afgørelse af 12. juli 2006. [Den] var af den opfattelse, at vedtægtens bestemmelser havde til formål at begrænse sygekassens ydelser til partnere, der havde indgået et ægteskabslignende forhold med gensidige rettigheder og forpligtelser som fastsat i lovgivningen. Den anførte, at samlivsoverenskomsten blot udgjorde en privatretlig kontrakt, der kunne indgås af flere end to personer, og hvis indhold parterne kunne bestemme, og at det omhandlede rent faktiske samlivsforhold, selv om det var indgået for en notar, ikke havde nogen retsvirkninger og således ikke kunne anses for et ægteskabslignende forhold som det, der omhandles i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII.

13 [Ansættelsesmyndighedens] afgørelse blev meddelt sagsøgeren den 13. juli 2006.«

Retsforhandlingerne for Personaleretten og den appellerede dom

8 Ved stævning indgivet til Personaleretten den 23. oktober 2006 nedlagde Anton Pieter Roodhuijzen påstand om annullation af Kommissionens afslag på at anerkende hans samlivsoverenskomst med Maria Hart som et »fast partnerskab, der ikke er ægteskab« som omhandlet i vedtægten, og dermed af afgørelsen om at udelukke hende fra tilslutning til RCAM.

9 I den appellerede dom annullerede Personaleretten denne afgørelse med den begrundelse, at der forelå en tilsidesættelse af vedtægtens artikel 72, af artikel 1, stk. 2, litra c), i bilag VII til vedtægten og af artikel 12 i den fælles sygesikringsordning.

10 Personaleretten gennemgik navnlig Kommissionens argumentation, hvorefter lovgiver ikke har haft til hensigt at udstrække RCAM's dækning til alle tjenestemænds faste partnere, når blot deres samlivsforhold er »anerkendt«, men kun til partnere, hvis partnerskab i meget vidt omfang er sidestillet med et »ægteskab« i den medlemsstat, hvori det er indgået.

11 Personaleretten fastslog i den appellerede doms præmis 29, at det følger af selve ordlyden af vedtægtens artikel 72, at denne bestemmelse med henblik på at definere begrebet »en tjenestemands ugifte partner« direkte henviser til de tre første betingelser i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII, idet spørgsmålet om partnerskabets registrering, der er omhandlet i den indledende sætning til artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII, ikke kan anses for at være en forudgående betingelse. Personaleretten bemærkede endvidere, at ottende betragtning til Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 723/2004 af 22. marts 2004 om ændring af vedtægten og af ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i Fællesskaberne (EUT L 124, s. 1) vedrørende udstrækningen af gifte pars fordele til andre samlivsformer end ægteskabet sigter til »tjenestemænd, som lever i et ægteskabslignende forhold, der af en medlemsstat er anerkendt som et fast partnerskab«, uden at fastsætte betingelser vedrørende registrering af det pågældende forhold.

12 For så vidt angår den første af de tre ovenstående betingelser i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII (herefter »den omtvistede betingelse«) fastslog Personaleretten i præmis 32 i den appellerede dom, at denne betingelse består af tre led:

— Første led vedrører forelæggelsen af et »officielt« dokument vedrørende personernes civilstand.

— I andet led fastsættes betingelsen om, at det pågældende officielle dokument skal være »anerkendt« af en medlemsstat.

— I tredje led kræves, at det officielle dokument vedrørende personernes civilstand attesterer de berørte personers »status som partnere, uden at der er tale om ægteskab«.

13 Personaleretten fandt, at den omtvistede betingelse i det foreliggende tilfælde er opfyldt vedrørende de to første led, for så vidt som Anton Pieter Roodhuijzen havde forelagt en samlivsoverenskomst med sin partner, der er oprettet for en notar i Nederlandene, samt en erklæring fra den nederlandske ambassade i Luxembourg, hvori det bekræftes, at det pågældende dokument anerkendes i Nederlandene (den appellerede doms præmis 33).

14 For så vidt angår det tredje led fastslog Personaleretten derimod følgende:

»35 […] Spørgsmålet om, hvorvidt to personer kan betegnes som »partnere, uden at der er tale om ægteskab« i vedtægtens forstand, henhører ikke udelukkende under de nationale myndigheders skøn. Hvad særligt angår den omhandlede »samenlevingsovereenkomst« er kravet om status som »partnere, uden at der er tale om ægteskab«, således ikke opfyldt ved den omstændighed alene, at et officielt dokument, der er anerkendt af en medlemsstat, bekræfter en sådan status. En samlivsoverenskomst efter nederlandsk ret er nemlig blot en kontrakt, der frit kan indgås mellem parterne, dog med forbehold af, at den ikke strider mod sædeligheden og den offentlige orden. Den kan indgås af to eller flere personer, og der gælder intet lovkrav om, at den skal omfatte visse forpligtelser eller erklæringer, navnlig en forpligtelse til at etablere en fælles husstand. Parterne nyder desuden principielt kun godt af de rettigheder og er kun bundet af de forpligtelser, som de har aftalt, og aftalens retsvirkninger over for tredjemand, der under alle omstændigheder er begrænsede, forudsætter udfærdigelse af erklæringer og iværksættelse af særlige procedurer.

36 Til gengæld må det — idet Retten indtil et vist punkt kan følge Kommissionens standpunkt, hvorefter vedtægtens artikel 72 og artikel 12 i den fælles sygesikringsordning sigter til samlivsforhold, der kan »ligestilles« med ægteskabet — erkendes, at et samlivsforhold må udvise en vis lighed med et ægteskab for at kunne henføres under de nævnte bestemmelser.

37 Det er set i lyset af dette kriterium, at Retten er af den opfattelse, at tredje led i den omtvistede betingelse skal forstås således, at det indeholder tre kumulative underbetingelser.

38 Dette tredje led af den omtvistede betingelse indebærer for det første — og den omstændighed, at det samme udtryk anvendes i den relevante vedtægtsbestemmelse, understøtter denne fortolkning — at parterne skal udgøre et »par«, dvs. en enhed bestående af to personer i modsætning til andre fællesskaber mellem personer, der kan indgå en overenskomst om bofællesskab efter nederlandsk ret. Det må konstateres — og parterne er enige heri — at dette er situationen i det foreliggende tilfælde.

39 Dernæst viser anvendelsen af ordet »status«, at parternes relation skal udvise elementer af offentlighed og formalitet. Denne anden underbetingelse af tredje led, der er delvist forbundet med første led af den omtvistede betingelse […], går imidlertid ud over et simpelt krav om, at der foreligger et »officielt« dokument. Betingelsen er ikke desto mindre opfyldt i det foreliggende tilfælde. Dels er den overenskomst, der udgør rammen omkring sagsøgerens og dennes samlevers samliv, indgået for notar, uden at der er pligt hertil, og den nyder godt af den offentlige bekræftelse, den tillægges ved notarialakten, dels regulerer den parternes samliv på en struktureret og detaljeret måde, idet den er formuleret i stilen for juridiske dokumenter.

40 Endelig skal begrebet »partnere, uden at der er tale om ægteskab« forstås som henvisende til en situation, hvor parterne indgår i et livsfællesskab, der er

kendetegnet ved en vis stabilitet, og hvor de inden for rammerne af dette livsfælleskab har gensidige rettigheder og forpligtelser i relation til deres samliv.«

15 Personaleretten fastslog, at denne tredje underbetingelse vedrørende begrebet »partnere, uden at der er tale om ægteskab« i det foreliggende tilfælde ligeledes var opfyldt af følgende grunde:

»42 I præamblen til den »samenlevingsovereenkomst«, der er indgået mellem sagsøgeren og dennes samlever, tilkendegiver de udtrykkeligt, at de har været samlevende og haft fælles husførelse siden den 1. juli 2004. Således som sagsøgeren har gjort opmærksom på under retsmødet, indebærer samlivsoverenskomstens artikel 7 endvidere en forpligtelse for parret til at have en fælles bopæl.

43 Det må endvidere konstateres, at samlivsoverenskomsten mellem sagsøgeren og dennes samlever indeholder detaljerede regler for de rettigheder og forpligtelser, der følger af deres samliv som par. Det fremgår bl.a. af overenskomstens artikel 3, at parterne har givet hinanden fuldmagt med hensyn til de retsakter, der indgås i forbindelse med den daglige husførelse. I overenskomstens artikel 4 er det fastsat, at alle de goder, der indgår i den daglige husførelse, bliver fælleseje, medmindre disse goder er opført i bilaget til overenskomsten, eller parterne på anden vis har indgået en skriftlig aftale. De goder, der er omfattet af fællesejet, er anført i overenskomstens artikel 4, stk. 2. Parterne forpligter sig ligeledes i overenskomstens artikel 5 til hver måned at lægge et beløb — der beregnes forholdsmæssigt på grundlag af deres nettoarbejdsindtægt — i en fælles kasse til brug for afholdelse af udgifterne til den daglige husførelse. Det bestemmes desuden i overenskomstens artikel 8, at i tilfælde af at der opstår tvist om ejendomsretten til et gode, anses dette gode for at tilhøre dem begge i lige sameje. Det fremgår endelig af overenskomstens artikel 9, at hver af parterne har indsat hinanden som begunstiget i den »samleverpension«, der eventuelt måtte indgå i en af parternes pensionsordning.

44 Samlivsoverenskomsten nævner ikke børnene, men det fremgår af den brochure, der er bilagt svarskriftet og nævnt ovenfor i denne doms præmis 5, at i tilfælde hvor forældrene blot er samlevende, kan barnets far efter nederlandsk ret ved anerkendelse af faderskabet, men også ved hjælp af visse procedurer opnå samme rettigheder over barnet, som han ville have haft, hvis han havde været gift med barnets moder. Han får bl.a. delt forældremyndighed med moderen, og barnet kan også i givet fald tage faderens efternavn. I det foreliggende tilfælde har sagsøgeren, uden at være blevet modsagt af Kommissionen, erklæret, at han anerkendte faderskabet til sit første barn ved fødslen, hvilket giver ham udvidede rettigheder som far.

45 Selv om indgåelsen af en samlivsoverenskomst principielt kun er bindende for parterne (jf. denne doms præmis 35), skal det desuden bemærkes, at ovennævnte brochure efter at have nævnt, at de nederlandske retter er begyndt at behandle par, der har indgået en samlivsoverenskomst, på samme måde som par, der har indgået et registreret partnerskab eller et ægteskab (»courts are starting to put couples with a cohabitation agreement on the same footing as married and registered couples«), udtrykkeligt angiver, at et pars samlivsoverenskomst kan tillægges retsvirkninger over for tredjemand, navnlig med hensyn til pension. Parterne i denne sag har imidlertid som anført ovenfor i denne doms præmis 43 in fine netop indsat hinanden som begunstigede i den »samleverpension«, der eventuelt måtte indgå i en af parternes pensionsordning.

46 Samlet set viser disse omstændigheder, at selv om de retsvirkninger, der udspringer af den samlivsoverenskomst, sagsøgeren og dennes samlever har indgået, ikke er så vidtrækkende som dem, der gælder inden for rammerne af et ægteskab eller selv inden for rammerne af et »geregistreerd partnerschap«, kan der være en lighed på mange punkter, hvis parterne som i det foreliggende tilfælde indgår en aftale herom i overenskomsten.«

16 Personaleretten udledte i den appellerede doms præmis 50 heraf, at Anton Pieter Roodhuijzens samlever i medfør af vedtægtens artikel 72 og artikel 12 i den fælles sygesikringsordning kan oppebære de sygesikringsydelser fra RCAM, der er forbeholdt »en tjenestemands ugifte partner« og »den tilsluttedes anerkendte partner«.

17 Efter at have afvist Kommissionens herimod rettede argumenter tilføjede Personaleretten følgende:

»56 Retten skal derudover bemærke, at Kommissionens krav om, at der skal foreligge en overenskomst i lighed med et »geregistreerd partnerschap« efter nederlandsk ret, kunne føre til forskelsbehandling. Eftersom flere lande ikke anerkender samlivsformer, der kan sammenlignes med et »geregistreerd partnerschap«, ville et krav som Kommissionens om, at der skal foreligge et »registreret« partnerskab af denne art, nemlig medføre for ugifte par, der bl.a. som følge af enten stedet for deres bopæl eller deres statsborgerskab er mest snævert tilknyttet disse lande, at tjenestemandens samlever definitivt afskæres fra sygesikringsydelser fra RCAM, medmindre de indgår ægteskab. Hvis det omvendt antages, at Kommissionen for disse pars vedkommende anerkender partnerskaber, der er indgået i form af en samlivsoverenskomst, ville dens afvisning af at anerkende »simple« samlivsoverenskomster for par, der i ovennævnte betydning er mest snævert knyttet til de lande, der anerkender andre samlivsformer end ægteskab og »registreret« partnerskab, medføre en forskelsbehandling af disse par. For disse par ville udstrækningen af retten til sygesikringsydelser fra RCAM til samleveren nemlig blive afvist, hvorimod den ville blive anerkendt for par, der har en tilknytning som ovenfor anført til de lande, der ikke anerkender »registrerede« partnerskaber. En sådan forskelsbehandling kan i endnu mindre grad forsvares, når der er tale om partnerskaber, der ikke er »registrerede« i den forstand, som Kommissionen har gjort sig til talsmand for, men som imidlertid har lighedspunkter med ægteskabet, som er stærkere end dem, som et »geregistreerd partnerschap« efter nederlandsk ret har. Desuden forholder det sig således, at selv om det er korrekt, at efter retspraksis finder forbuddet i henhold til artikel 12 EF, 39 EF, 43 EF og 49 EF, hvorefter ingen medlemsstat inden for traktatens anvendelsesområde må anvende sine retsregler forskelligt ud fra et nationalitetskriterium, ikke anvendelse på den eventuelle forskelsbehandling, der skyldes manglende overensstemmelse mellem de forskellige medlemsstaters lovgivninger, når disse finder anvendelse på alle, der henhører under deres anvendelsesområde, efter objektive kriterier og uden hensyn til nationalitet (jf. i denne retning Domstolens dom af 28.6.1978, sag 1/78, Kenny, Sml. s. 1489, præmis 18, af 7.5.1992, forenede sager C-251/90 og C-252/90, Wood og Cowie, Sml. I, s. 2873, præmis 19, af 3.7.1979, forenede sager 185/78-204/78, Van Dam en Zonen m.fl., Sml. s. 2345, præmis 10, og af 1.2.1996, sag C-177/94, Perfili, Sml. I, s. 161, præmis 17), er forskelsbehandling af den type, der er nævnt i denne præmis, ikke omfattet af denne retspraksis. I modsætning til den forudsætning, som den omhandlede retspraksis er støttet på, udspringer den forskelsbehandling, der er omhandlet i denne præmis, nemlig dels af de pågældendes statsborgerskab og af stedet for deres bopæl, hvilket kriterium ofte dækker over et nationalitetskriterium, dels opstod spørgsmålet om forskelsbehandling i de sager, der har givet anledning til ovennævnte retspraksis, med hensyn til bestemmelserne om fri bevægelighed, hvorimod det i det foreliggende

tilfælde drejer sig om at sikre princippet om ligebehandling, der indgår som en retsgrundsætning i reglerne om ansættelse ved Fællesskabets institutioner.

57 Henset til det ovenfor anførte, skal sagsøgeren gives medhold i sine anbringender vedrørende en tilsidesættelse af vedtægtens artikel 72, af artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII og af artikel 12 i den fælles sygesikringsordning, og den anfægtede afgørelse skal annulleres, uden at det er fornødent at behandle de øvrige anbringender, idet disse i øvrigt, som Kommissionen med rette har anført, er anført i stævningen uden noget system, og idet visse anbringender ikke er nærmere begrundet.

58 Det er korrekt, at den fortolkning, [Personaleretten] anlagde af vedtægtens artikel 72, sammenholdt med artikel 1, stk. 2, litra c), nr. i), i vedtægtens bilag VII og artikel 12 i den fælles sygesikringsordning, i visse tilfælde kunne foranledige de tjenestegrene, der behandler anmodninger om udstrækning af retten til sygesikringsydelser fra RCAM til en tjenestemands ugifte samlever, til at foranstalte undersøgelser og foretage efterprøvelser, skønt fællesskabslovgiver med forordning nr. 723/2004 har ønsket at forenkle institutionernes administrative styring. Dette formål er imidlertid i vidt omfang opnået ved hjælp af de nye regler om tillæg og tilskud, der er de eneste områder, hvortil der i forordning nr. 723/2004 (i betragtning 26) henvises med hensyn til forenkling, hvilke områder i øvrigt ikke blot adskiller sig fra spørgsmålet om udstrækning af retten til sygesikringsydelser fra RCAM, men ligeledes er mindre ømtålelige end dette ud fra et socialt synspunkt […]. Under alle omstændigheder skal formålet om forenkling desuden være foreneligt med overordnede retsprincipper og med vedtægtsbestemmelserne. De vanskeligheder, den anlagte fortolkning kan give anledning til for forvaltningen, er imidlertid blot en konsekvens af Rettens anvendelse af disse principper og bestemmelser med henblik på at afgrænse den præcise betydning af begrebet en tjenestemands »ugifte partner« i vedtægtens artikel 72.«

Om appellen

Retsforhandlinger og parternes påstande

18 Ved appelskrift indleveret til Rettens Justitskontor den 8. februar 2008 har Kommissionen iværksat nærværende appel.

19 Anton Pieter Roodhuijzen har indleveret svarskrift den 28. april 2008.

20 Kommissionen har efter begæring fået tilladelse til at afgive en replik i medfør af artikel 143, stk. 1, i Rettens procesreglement. Replikken blev indgivet til Rettens Justitskontor den 18. juli 2008, og duplikken blev indgivet den 10. oktober 2008.

21 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede dom ophæves.

— Anton Pieter Roodhuijzens påstande for førsteinstansen forkastes.

— Hver part tilpligtes at bære sine egne omkostninger såvel ved Personaleretten som i forbindelse med den foreliggende appelsag

22 Anton Pieter Roodhuijzen har nedlagt følgende påstande:

— Appellen forkastes.

— Kommissionen tilpligtes at betale alle sagens omkostninger i forbindelse med den foreliggende appelsag.

23 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Appelafdelingen) konstateret, at ingen af parterne har fremsat begæring om fastsættelse af et retsmøde inden for en frist af en måned, efter at det er forkyndt, at den skriftlige forhandling er afsluttet, og har i henhold til procesreglementets artikel 146 besluttet at træffe afgørelse, uden at retsforhandlingerne omfatter et mundtligt stadium.

Retlige bemærkninger

24 Til støtte for sin appel har Kommissionen for det første gjort gældende, at Personaleretten ikke blot traf afgørelse ultra petita, men også handlede ultra vires (gik ud over sine beføjelser), og at den tilsidesatte retten til forsvar. Den har for det andet gjort gældende, at Personaleretten foretog en urigtig retsanvendelse ved fortolkningen af begrebet »fast partnerskab, som ikke er ægteskab«. Såfremt Retten tiltræder det første eller det andet anbringende, har Kommissionen subsidiært gjort gældende, at der foreligger en fejlagtig fortolkning af princippet om forbud mod forskelsbehandling, som Personaleretten behandlede for fuldstændighedens skyld i den appellerede doms præmis 56.

Om den hævdede tilsidesættelse af reglen non ultra petita og non ultra vires samt af retten til forsvar

— Parternes argumenter

25 Kommissionen er af den opfattelse, at Personaleretten traf afgørelse ultra vires ved for det første at sætte sin argumentation i stedet for sagsøgerens i første instans og for det andet ved at anlægge en fortolkning af nederlandsk ret.

26 Med hensyn til for det første den begrundelse, som Personaleretten gav for sin konklusion om, at der foreligger en tilsidesættelse af vedtægtens artikel 72 og af artikel 1, stk. 2, i vedtægtens bilag VII, har Kommissionen anført, at denne er »forskellig« fra den argumentation, som Anton Pieter Roodhuijzen angav i sin stævning, og som han fremførte på retsmødet i første instans. Sidstnævnte gjorde nemlig gældende, at »et partnerskab bør anerkendes af Kommissionen, når den pågældende forelægger et officielt dokument, som »anerkendes« af en medlemsstat, der attesterer deres status som »partnere, uden at der tale om ægteskab««.

27 Personaleretten har imidlertid forkastet denne argumentation med den begrundelse, at spørgsmålet om, hvorvidt to personer kan betegnes som »partnere, uden at der er tale om ægteskab« ikke udelukkende henhører under en medlemsstats myndigheders skøn. Personaleretten overskred således grænserne for sin kompetence og tilsidesatte retten til forsvar.

28 Personaleretten udskiftede desuden sin argumentation med den, som sagsøgeren havde fremført i første instans, ved gennemgangen af anbringendet vedrørende tilsidesættelse af princippet om forbud mod forskelsbehandling.

29 Den procedure, der blev fulgt i denne sag i første instans, adskiller sig herved fra den, der blev behandlet i Domstolens kendelse af 27. september 2004, UER mod M6 m.fl. (C-470/02 P, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 42 og 43) og af 13. juni 2006, Mancini mod Kommissionen (C-172/05 P, Sml. I, s. 77, præmis 70), som sagsøgeren havde påberåbt sig i første instans, og hvori Domstolen havde fastslået, at Retten ikke havde overskredet grænserne for sin kompetence, henset til bl.a. parternes skriftlige svar på Rettens spørgsmål.

30 Kommissionen har for det andet foreholdt Personaleretten, at den traf afgørelse ultra vires, da den undersøgte, om den »samenlevingsovereenkomst«, der var indgået mellem sagsøgeren i første instans og Maria Hart, i praksis havde samme retsvirkninger som et ægteskab eller et »geregistreerd partnerschap«. En sådan gennemgang forudsatte nemlig en fortolkning af nederlandsk ret, hvilket lå uden for Personalerettens kompetence. Personalerettens fortolkning er desuden i strid med de nederlandske myndigheders egen fortolkning, idet disse sidstnævnte sondrer mellem ægteskab og »geregistreerd partnerschap« på den ene side og »samenlevingsovereenkomst« på den anden side med den virkning, at sidstnævnte ikke kan sammenlignes med de to første.

31 I sin replik har Kommissionen gjort gældende, at Personaleretten overskred grænserne for sin kompetence derved, at den anlagde en selvstændig fortolkning af fællesskabsbegrebet »partnerskab, som ikke er et ægteskab« som omhandlet i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII. I denne bestemmelse henvises imidlertid til de nationale lovgivninger ved afgørelsen af, om to personer — ud fra de politiske valg, der træffes i hver medlemsstat — indgår i et »partnerskab, der ikke er et ægteskab«, eftersom parret skal forelægge et officielt dokument fra den berørte medlemsstat, der attesterer dette.

32 Anton Pieter Roodhuijzen har bestridt denne argumentation.

— Rettens bemærkninger

33 For det første bemærkes indledningsvis, at når Kommissionen har gjort gældende, at Personaleretten traf afgørelse ultra vires ved at sætte sin argumentation i stedet for sagsøgerens i første instans, har den nærmere bestemt foreholdt Personaleretten, at den ikke respekterede de af parterne fastlagte rammer for tvisten og har ved at have støttet sig på en argumentation, der ikke havde udspundet sig mellem parterne, tilsidesat retten til forsvar.

34 Herved bemærkes, at eftersom Fællesskabernes retsinstanser i et annullationssøgsmål ikke kan træffe afgørelse ultra petita, har de hverken beføjelse til at omdefinere sagens hovedgenstand (jf. i denne retning Rettens dom af 18.12.2008, forenede sager T-90/07 P og T-99/07 P, Belgien mod Genette, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 72-75) eller til af egen drift at fremsætte et anbringende uden for de undtagelsestilfælde, hvor almene hensyn kræver det.

35 Det fremgår derimod af fast retspraksis, at selv om Fællesskabernes retsinstanser kun må træffe afgørelse vedrørende parternes påstande inden for de af parterne fastlagte rammer for tvisten, kan de ikke være fuldstændig bundet af de argumenter, som parterne har fremført til støtte for deres krav, da de ellers kan tænkes at blive nødsaget til at basere deres afgørelse på urigtige retlige betragtninger (dom i sagen UER mod M6 m. fl., præmis 69, og i sagen Mancini mod Kommissionen, præmis 41, samt Rettens dom af 20.6.2007, sag T-246/99, Tirrenia di Navigazione m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 65, præmis 102).

36 Navnlig i en tvist som den foreliggende, hvor parterne er uenige om fortolkningen og anvendelsen af en fællesskabsretlig bestemmelse, påhviler det Fællesskabets retsinstanser at anvende de relevante retsregler for afgørelsen af tvisten på de kendsgerninger, som parterne præsenterer dem for (generaladvokat Légers forslag til afgørelse i den sag, der gav anledning til Domstolens dom af 19.11.1998, sag C-252/96 P, Parlamentet mod Gutiérrez de Quijano y Lloréns, Sml. I, s. 7421, på s. 7422, punkt 36). Det følger af princippet om iura novit curia, at en nøjere bestemmelse af lovens betydning ikke hører ind under anvendelsesområdet for princippet om parternes ret til frit at disponere over sagens genstand, og Fællesskabets retsinstanser er følgelig ikke forpligtet til at meddele parterne, hvilken fortolkning de agter at lægge til grund, for at gøre det muligt for dem at knytte bemærkninger hertil (generaladvokat Cosmas' forslag til afgørelse i den sag,

der gav anledning til Domstolens dom af 11.1.2000, forenede sager C-174/98 P og C-189/98 P, Nederlandene og van der Wal mod Kommissionen, Sml. I, s. 1, på s. 3, punkt 95 og 96).

37 I denne sag er det derfor tilstrækkeligt at efterprøve, om de omtvistede præmisser i den appellerede dom, der har ført til annullation af den omhandlede afgørelse, idet den argumentation, som sagsøgeren i første instans fremførte, blev forkastet, udgør en uddybning af Personalerettens betragtninger, der knytter sig til anbringender, der blev fremsat i første instans, eller om de vedrører selvstændige anbringender (jf. i denne retning Domstolens dom af 19.11.1998, sag C-252/96 P, Parlamentet mod Gutiérrez de Quijano y Lloréns, Sml. I, s. 7421, præmis 32-34).

38 Hvad angår præmisserne i den appellerede dom vedrørende begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab« i vedtægtens forstand og vedrørende bestemmelserne i den »samenlevingsovereenkomst«, der blev indgået mellem sagsøgeren i første instans og Maria Hart, må det konstateres, at disse præmisser er et led i gennemgangen af anbringenderne vedrørende tilsidesættelse af vedtægtens artikel 72, af artikel 1, stk. 2, litra c), nr. i), i vedtægtens bilag VII og af artikel 12 i den fælles sygesikringsordning, der blev fremsat i stævningen i første instans. Personaleretten anlagde nemlig blot en selvstændig fortolkning af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab« som omhandlet i vedtægtens artikel 72, stk. 1, og anvendte blot dette begreb på det foreliggende tilfælde ved behandlingen af ovennævnte anbringender.

39 Hvad angår præmissen vedrørende ligebehandlingsprincippet, der udelukkende er behandlet for fuldstændighedens skyld i den appellerede doms præmis 56, er denne ligeledes et led i behandlingen af de anbringender, der er nævnt i forrige præmis. Henvisningen til ligebehandlingsprincippet udgør nemlig i det foreliggende tilfælde en uddybning af Personalerettens betragtninger vedrørende fortolkningen af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab« som omhandlet i vedtægtens artikel 72, stk. 1.

40 Desuden bemærkes, at Anton Pieter Roodhuijzen med rette har fremhævet, at den appellerede dom udelukkende er støttet på faktiske oplysninger, der er blevet fremlagt af parterne med henblik på Personalerettens bedømmelse, og som har været genstand for en kontradiktorisk drøftelse. Kommissionen har i øvrigt ikke bestridt, at disse oplysninger findes i sagsakterne.

41 Under disse omstændigheder er den omstændighed — som Kommissionen har fremhævet — at den procedure for førsteinstansen, der er genstand for denne sag, adskiller sig fra de omstændigheder, der blev behandlet af Domstolen i dommen i sagen UER/M6 m.fl. og i sagen Mancini mod Kommissionen, derved, at parterne i det foreliggende tilfælde ikke blev opfordret til at besvare skriftlige spørgsmål fra Personaleretten, irrelevant, eftersom Personaleretten i den appellerede dom kun støttede sig på de faktiske omstændigheder, som parterne havde fremlagt med henblik på dens bedømmelse, og disse faktiske omstændigheder havde kunnet drøftes af parterne.

42 Det følger heraf, at Personaleretten hverken traf afgørelse ultra petita eller tilsidesatte Kommissionens ret til forsvar.

43 Kommissionen har for det andet til støtte for sit anbringende om, at Personaleretten handlede ultra vires (gik ud over sine beføjelser), i det væsentlige foreholdt Personaleretten, at den anlagde en selvstændig fortolkning af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab«, hvorved den gennemgik den »samenlevingsovereenkomst«, der er indgået mellem sagsøgeren i første instans og Maria Hart, idet den »fortolkede« nederlandsk ret i dette øjemed. Ifølge Kommissionen er det imidlertid kun den nederlandske lovgiver, der er kompetent til at foretage en retlig kvalifikation af denne form for samlivsoverenskomst.

44 I modsætning til det af Kommissionen hævdede må det i denne forbindelse konstateres, at Personaleretten ikke overskred grænserne for sin kompetence ved at anlægge en selvstændig fortolkning af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab« som omhandlet i vedtægtens artikel 72, stk. 1, i artikel 1, stk. 2, litra c), nr. i), i vedtægtens bilag VII og i artikel 12 i den fælles sygesikringsordning, og derved at tage hensyn til den

relevante nationale ret og indholdet af den omhandlede »samenlevingsovereenkomst« med henblik på at anvende dette begreb i det foreliggende tilfælde.

45 Det påhvilede nemlig Personaleretten at fortolke og anvende det vedtægtsmæssige begreb »partnerskab, som ikke er ægteskab« som omhandlet i de omtvistede vedtægtsbestemmelser, for så vidt som disse sidstnævnte ikke kræver en afgørelse, der henhører under den berørte medlemsstats enekompetence, og som er underlagt retslig kontrol af denne medlemsstats retsorden (jf., som eksempel på national kompetence vedrørende beregningen af størrelsen af de nationale pensionsrettigheder, der kan overføres i medfør af vedtægten, dommen i sagen Belgien mod Genette, præmis 57 og den deri anførte retspraksis).

46 Personaleretten skulle i denne sammenhæng tage stilling til spørgsmålet, om begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab« skulle undergives en selvstændig fortolkning, eller om begrebet skulle forstås som henvisende til national ret. I førstnævnte tilfælde kan den berørte institutions gennemførelse under Fællesskabets retsinstansers kontrol af et selvstændigt fællesskabsretligt begreb i givet fald indebære, at der tages hensyn til national ret som en faktuel oplysning. I givet fald skal den nationale rets særlige kendetegn tages i betragtning, uanset den retlige kvalifikation der foretages heraf i national ret (jf. i denne retning Rettens dom af 20.2.2009, forenede sager T-359/07 P — T-361/07 P, Kommissionen mod Bertolete m.fl., endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 46). I sidstnævnte tilfælde derimod påhviler det den berørte institution under Fællesskabets retsinstansers kontrol at anvende de relevante nationale regler som fortolket af de nationale domstole (jf. i denne retning Domstolens dom af 17.5.1972, sag 24/71, Meinhardt mod Kommissionen, Sml. 1972, s. 75, org.ref.: Rec. s. 269, præmis 6, 7 og 12, samt Rettens dom af 18.12.1992, sag T-43/90, Díaz García mod Parlamentet, Sml. II, s. 2619, præmis 37-41, af 18.12.1992, sag T-85/91, Khouri mod Kommissionen, Sml. II, s. 2637, præmis 33-41, og af 21.4.2004, sag T-172/01, M mod Domstolen, Sml. II, s. 1075, præmis 72-75 og 112).

47 Under disse omstændigheder kan det, selv om det antages, at den selvstændige fortolkning af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab«, der er lagt til grund i den appellerede dom, er urigtig, således som Kommissionen hævder, ikke foreholdes Personaleretten, at den har overskredet grænserne for sin kompetence ved at henvise til de særlige kendetegn ved den relevante nationale ret. Desuden skal bedømmelsen af forskriftsmæssigheden dels af en sådan fortolkning og dels af anvendelsen i det foreliggende tilfælde af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab« undersøges

inden for rammerne af anbringendet om, at Personaleretten foretog urigtig retsanvendelse ved fortolkningen af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab«.

48 Henset til ovenstående betragtninger, skal anbringenderne om, at Personaleretten traf afgørelse ultra petita og handlede ultra vires, samt om, at den tilsidesatte retten til forsvar, forkastes som ugrundede.

Om den påståede urigtige retsanvendelse ved fortolkningen af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab«

— Parternes argumenter

49 Kommissionen har hovedsageligt gjort gældende, at Personaleretten foretog en urigtig retsanvendelse ved fortolkningen af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab«, der giver adgang til, at en tjenestemands partner kan tilsluttes RCAM.

50 Kommissionen har herved foreholdt Personaleretten, at den i præmis 29 i den appellerede dom fastslog, at registreringen af det partnerskab, der er omhandlet i den indledende sætning til artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII, ikke er en forudgående betingelse. Kommissionen har præciseret, at fællesskabslovgiver ved at henvise til artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII frem for at fastsætte en definition af begrebet »en tjenestemands ugifte partner« i vedtægtens artikel 72 ikke refererer til selve den formelle registrering af partnerskabet, men til denne formalitets indflydelse på den type partnerskab, der kan tages i betragtning. De betingelser, der er opregnet i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII, kan derfor ikke læses uafhængigt af den indledende sætning til denne bestemmelse.

51 Det følger efter Kommissionens opfattelse heraf, at det kun er et »partnerskab, som ikke er ægteskab« som omhandlet i artikel 1, stk. 2, i vedtægtens bilag VII, der efter national lov er udformet med henblik på at afføde retsvirkninger beslægtet med ægteskabets. Personaleretten foretog således en urigtig retsanvendelse ved at fortolke fællesskabsbegrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab« som om, at det kan omfatte andre typer partnerskaber, der efter national ret ikke er udformet med henblik på at afføde sådanne retsvirkninger, men som ikke desto mindre kan udvise »en lighed på mange punkter, hvis parterne som i det foreliggende tilfælde indgår en aftale herom i overenskomsten« (den appellerede doms præmis 46).

52 Et partnerskab, såsom en »samenlevingsovereenkomst«, kan aldrig, uanset hvordan den nærmere er affattet, sidestilles med et ægteskab og danne grundlag for rettigheder efter artikel 1, stk. 2, i vedtægtens bilag VII, da den nederlandske lovgiver ikke har haft til hensigt, at den skulle afføde rettigheder i lighed med et ægteskab. Der er nemlig ikke tale om et partnerskab, der er bestemt udelukkende for personer, der ønsker at udgøre et »par«.

53 Kommissionen har gjort gældende, at fællesskabslovgiver har udvidet retten til at nyde godt af visse vedtægtsbestemte fordele, hvilket tidligere var forbeholdt en ægtefælle, til én enkelt type partnerskab, nemlig et »fast registreret partnerskab«. Dette bekræftes af ottende betragtning til forordning nr. 723/2004, hvorefter »[t]jenestemænd, som lever i et ægteskabslignende forhold, der af en medlemsstat er anerkendt som et fast partnerskab, men som ikke efter lovgivningen har adgang til at indgå ægteskab, bør have de samme rettigheder som ægtepar«. Personalerettens ræsonnement medfører imidlertid, at den type partnerskab, der giver ret til visse fordele, varierer i forhold til den pågældende fordel.

54 Ifølge Kommissionen er kravet om et registreret fast [ægteskabslignende] forhold i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i første sætning i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII, den eneste reelle materielle betingelse, der er fastsat i denne artikel. For det første indebærer kravet i nr. i) om fremlæggelse af et officielt dokument, der er anerkendt af den berørte medlemsstat, ikke, at partnerskabet er »anerkendt« af denne stat, hvilket artikel 12 i den fælles sygesikringsordning fejlagtigt kunne give anledning til at tro. Det er tilstrækkeligt, at det fremlagte dokument, der attesterer, at det faste ægteskabslignende forhold er registreret, anerkendes som officielt. For det andet minder betingelserne i nr. ii) og iii) — der udelukker dels partnere, der er gift, eller som har indgået et andet fast partnerskab, som ikke er ægteskab, dels partnere, der er

nært beslægtede med tjenestemanden — om betingelserne for at indgå et ægteskab eller et »geregistreerd partnerschap«.

55 Til gengæld kan en »samenlevingsovereenkomst« indgås mellem flere personer og mellem nært beslægtede. Kommissionen har herved anført, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har afvist, at der var tale om forskelsbehandling med hensyn til arveafgift i en situation, hvor to søstre havde indgået »et stabilt, fast og solidarisk forhold« (jf. dom afsagt af Menneskerettighedsdomstolen den 29.4.2008 i sagen Burden mod Det Forenede Kongerige, præmis 10), i forhold til partnere, der havde indgået et civilt partnerskab efter britisk lovgivning, bl.a. under henvisning til, at »et af kendetegnene ved et ægteskab eller et samlivsforhold indgået i henhold til loven om civilt partnerskab består i, at disse former for forhold ikke kan indgås af personer, der er nært beslægtede« (dommens præmis 62).

56 I det foreliggende tilfælde forvanskede Personaleretten efter Kommissionens opfattelse begrebet »registrering« i den indledende sætning i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII derved, at den lagde til grund, at et partnerskab indgået for en notar opfyldte betingelsen vedrørende »registrering«. Dette begreb indebærer nemlig, at partnerskabet skal være »lovreguleret« i lighed med ægteskabet. En privatretlig »samlivskontrakt«, der kan »formaliseres« for en notar efter parternes ønske, opfylder ikke denne betingelse.

57 Kommissionen har tilføjet, at femte betragtning til og artikel 2, stk. 2, litra b), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/38/EF af 29. april 2004 om unionsborgeres og deres familiemedlemmers ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område, om ændring af forordning (EØF) nr. 1612/68 og om ophævelse af direktiv 64/221/EØF, 68/360/EØF, 72/194/EØF, 73/148/EØF, 75/34/EØF, 75/35/EØF, 90/364/EØF, 90/365/EØF og 93/96/EØF (EUT L 158, s. 77) bekræfter, at et »registreret partnerskab« i fællesskabsretlig forstand udelukkende er et partnerskab, der i henhold til den nationale lovgivning, hvorefter det er indgået, afføder retsvirkninger, som er beslægtet med ægteskabets. Ifølge Kommissionen fremgår det ligeledes af præmis 33 i Domstolens dom af 31. maj 2001, D og Sverige mod Rådet (forenede sager C-122/99 P

og C-125/99 P, Sml. I, s. 4319), at der ved »registreret partnerskab« udelukkende skal forstås et partnerskab, der har retsvirkninger, som er beslægtet med ægteskabets.

58 Desuden bekræftes det i retspraksis, at et begreb som »partnere, uden at der er tale om ægteskab«, der henhører under de pågældende personers civilstand og dermed under medlemsstaternes enekompetence, ikke kan være genstand for en selvstændig fortolkning (jf. dommen i sagen D og Sverige mod Rådet, præmis 34 og 35, og Domstolens dom af 1.4.2008, sag C-267/06, Maruko, Sml. I, s. 1757, præmis 59, 67-69 og 72).

59 Derudover afviger Personalerettens tilgang til spørgsmålet fra fællesskabslovgivers ønske om at forenkle institutionernes forvaltning. Som Personaleretten har erkendt i præmis 58 i den appellerede dom, medfører denne tilgang til spørgsmålet nemlig, at Kommissionen i hvert tilfælde af et partnerskab »indgået i henhold til en kontrakt«, der i henhold til den relevante nationale ret ikke kan sidestilles med et ægteskab, må foretage en gennemgang af bestemmelserne i den pågældende kontrakt for at afgøre, om kontrakten og ægteskabet har »beslægtede« retsvirkninger.

60 Kommissionen har subsidiært, såfremt Retten stadfæster Personalerettens fortolkning, hvorefter vedtægtens artikel 72 ikke henviser til den indledende sætning i artikel 1, stk. 2, litra c), i bilag VII, gjort gældende, at den appellerede dom bør ophæves som følge af Personalerettens fejlagtige fortolkning af betingelserne i bestemmelsens nr. i)-iii).

61 I givet fald er den eneste mulige fortolkning af vedtægtens artikel 72 og af artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII nemlig den, som Anton Pieter Roodhuijzen har foreslået i første instans. Når et — selv privatretligt — fast partnerskab, som ikke er et ægteskab, er blevet indgået med én person, der ikke er nært beslægtet med tjenestemanden, og ingen af partnerne er gift eller har indgået et andet fast partnerskab, og såfremt der forelægges et dokument for Kommissionen, som attesterer dette partnerskab, skal dette følgelig accepteres af Kommissionen med henblik på partnerens tilslutning til RCAM. Der kan derfor ikke som i den appellerede dom stilles krav om, at

det bevises, at partnerskabet udviser visse lighedspunkter med et ægteskab, såsom »en vis stabilitet«. Betingelsen i nr. i) kan nemlig ikke fortolkes i denne retning.

62 Anton Pieter Roodhuijzen har gjort gældende, at dette andet anbringende ikke kan antages til realitetsbehandling, da Kommissionen ikke anfægter det ræsonnement, der ligger til grund for, at Personaleretten ikke tiltrådte hans argumenter. Kommissionen har blot fremsat dette for at opnå en fornyet behandling af stævningen i første instans.

63 Efter indstævntes opfattelse er anbringendet desuden ugrundet. Personaleretten foretog ikke en urigtig retsanvendelse ved at anlægge en selvstændig fortolkning af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab« som omhandlet i artikel 1, stk. 2, litra c), nr. i), i vedtægtens bilag VII, således at et sådant partnerskab skal udvise visse lighedstegn med ægteskabet (jf. den appellerede doms præmis 52).

64 I det foreliggende tilfælde efterprøvede Personaleretten nemlig, om den omhandlede samlivsoverenskomst var et »partnerskab, som ikke er ægteskab« i vedtægtens forstand. I denne forbindelse er spørgsmålet om, hvorvidt en »samenlevingsovereenkomst« efter nederlandsk ret sidestilles med et ægteskab eller et »geregistreerd partnerschap«, uden relevans.

65 Under disse omstændigheder kan Personalerettens konstatering af, at de eneste partnerskaber, der kan komme i betragtning i relation til RCAM, er »par«, hvilket er tilfældet for Anton Pieter Roodhuijzen og hans partner, ikke anfægtes af den omstændighed, at en »samenlevingsoveenkomst« teoretisk set kan indgås af to eller flere personer eller af personer, der er beslægtede. En anderledes fortolkning, der ikke tager hensyn til det konkrete partnerskab, parterne har indgået, ville medføre en forskelsbehandling mellem tjenestemænd som følge af deres partnerskabs abstrakte karakter.

66 Anton Pieter Roodhuijzen har subsidiært gjort gældende, at begrebet »tjenestemand, der lever i et registreret fast ægteskabslignende forhold« i den indledende sætning i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII ikke refererer til et »geregistreerd partnerschap«. Det følger nemlig af Domstolens dom af 17. april 1986, Reed (sag 59/85, Sml. s. 1283, præmis 12 og 13), at »en fortolkning af retlige begreber, der er støttet på udviklingen i samfundet, skal foretages ved en gennemgang af situationen i hele Fællesskabet, og ikke blot situationen i en enkelt medlemsstat« (jf. ligeledes generaladvokat Mischos forslag til afgørelse i den sag, der gav anledning til dommen i sagen D og Sverige mod Rådet, Sml. I, s. 4322, præmis 43).

67 Hvis fællesskabslovgiver desuden havde haft til hensigt udelukkende at omfatte lovbestemte »registrerede« partnerskaber, hvis retsvirkninger er beslægtede med ægteskabets, ville lovgiver have refereret til parforholdets »legale status«.

— Rettens bemærkninger

68 Med det andet anbringende har Kommissionen bestridt Personalerettens fortolkning af det vedtægtsmæssige begreb »partnerskab, som ikke er ægteskab« i den appellerede dom. I modsætning til det af Anton Pieter Roodhuijzen anførte har dette anbringende følgelig ikke til formål at opnå en fornyet behandling af stævningen i første instans, og det skal derfor ikke afvises.

69 Som Kommissionen har anført, skal det følgelig efterprøves, om Personaleretten foretog en urigtig retsanvendelse ved at anlægge en selvstændig fortolkning af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab« i vedtægtens artikel 72, stk. 1, andet afsnit.

70 Ifølge fast retspraksis skal ordlyden af en fællesskabsretlig bestemmelse, som ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med hensyn til fastlæggelsen af dens betydning og rækkevidde, normalt i hele Fællesskabet undergives

en selvstændig og ensartet fortolkning, som skal søges under hensyntagen til bestemmelsens kontekst og formålet med den pågældende ordning (Domstolens dom af 18.1.1984, sag 327/82, Sml. s. 107, præmis 11). Selv om der ikke er nogen udtrykkelig henvisning, kan anvendelsen af fællesskabsretten imidlertid i givet fald indebære en henvisning til medlemsstaternes ret, såfremt Fællesskabets retsinstanser ikke i fællesskabsretten eller i almindelige fællesskabsretlige principper kan finde elementer, der gør det muligt for dem ved selvstændig fortolkning at fastlægge indholdet og rækkevidden heraf (dommen i sagen Díaz García mod Parlamentet, præmis 36, og i sagen Khouri mod Kommissionen, præmis 32).

71 I det foreliggende tilfælde skal det undersøges, om fællesskabsretten og navnlig vedtægten forsyner Fællesskabets retsinstanser med oplysninger, der er tilstrækkelige til at sætte dem i stand til ved en selvstændig fortolkning at præcisere indholdet af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab« i vedtægtens artikel 72, stk. 1, andet afsnit, eller om de relevante vedtægtsbestemmelser herved stiltiende henviser til national ret.

72 I dette øjemed skal de relevante vedtægtsbestemmelser gennemgås. En sådan gennemgang medfører for det første, at Kommissionens væsentligste argument, hvorefter Personaleretten undlod at tage hensyn til det »registrerede partnerskab«, der angiveligt er omhandlet i den indledende sætning i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII (jf. bl.a. præmis 50-52, 54 og 56), må forkastes. Personaleretten vurderede nemlig med støtte i ordlyden af vedtægtens artikel 72, stk. 1, andet afsnit, med rette, at vedtægtens artikel 72 ved definitionen af begrebet »en tjenestemands ugifte partner« udelukkende henviser til de tre første betingelser i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII.

73 De to nævnte artikler har desuden et forskelligt formål. Mens artikel 1, stk. 2, i vedtægtens bilag VII definerer betingelserne for at opnå ret til familietillæg, fastsættes i vedtægtens artikel 72 under visse mindre strenge betingelser, idet de delvis samordnes med dem, der regulerer retten til husstandstillæg, reglerne for en tjenestemands ugifte partners tilslutning til RCAM. Det fremgår således af de ovennævnte vedtægtsbestemmelser, at vedtægten opererer med et enkelt begreb, »partnerskab, som ikke er

ægteskab«, samtidig med at tildelingen af husstandstillæg til en tjenestemand, der har indgået et sådant partnerskab, underlægges en yderligere betingelse.

74 I denne sammenhæng skal den manglende henvisning i vedtægtens artikel 72 til det første punktum i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII forklares ved den omstændighed, at denne sætning ikke indeholder nogen præcise angivelser om begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab«.

75 Henset til den uensartede karakter af de nationale lovregler, som retligt anerkender andre former for parforhold end ægteskab, kan begrebet »en tjenestemand, der lever i et registreret fast ægteskabslignende forhold« som omhandlet i første punktum i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII ikke i sig selv fortolkes som henvisende til en ordning med »registreret partnerskab«, der er klart identificeret i samtlige medlemsstater, og som i det foreliggende tilfælde efter nederlandsk ret svarer til »geregistreerd partnerschap«. Set ud fra denne synsvinkel og på dette stadium af udviklingen af de nationale retsordener adskiller begrebet »registreret partnerskab« sig således fra »ægteskabsbegrebet«, der er klart afgrænset i samtlige medlemsstater, hvilket har gjort det muligt for Fællesskabets retsinstanser at definere begrebet »ægteskab« som omhandlet i vedtægten som et forhold baseret på ægteskab i udtrykkets traditionelle forstand (Rettens dom af 28.1.1999, sag T-264/97, D mod Rådet, Sml. Pers. I-A, s. 1, og II, s. 1, præmis 26).

76 Det følger heraf, at begrebet »registreret partnerskab« som omhandlet i vedtægten udelukkende kan defineres på grundlag af samtlige relevante vedtægtsbestemmelser, navnlig henset til de anvisninger, der følger af betingelserne i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII. I mangel af et almindeligt anerkendt begreb for »registreret partnerskab« giver den eneste henvisning til et sådant partnerskab i første punktum i denne artikel ikke tilstrækkelige retningslinjer for definitionen af dette begreb.

77 I modsætning til det af Kommissionen anførte (præmis 56 ovenfor) kan denne henvisning derfor ikke udlægges således, at der derved pålægges en specifik »registreringsforpligtelse«, eller således, at det kræves, at partnerskabet er »lovreguleret« i lighed med ægteskabet. Udtrykket »registreret« i første punktum henviser nemlig udelukkende til visse formelle elementer, der er præciseret i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII.

78 I denne forbindelse kan det ikke foreholdes Personaleretten, at den ikke lagde til grund, at første punktum i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII i det foreliggende tilfælde indebar et krav om et »geregistreerd partnerschap«.

79 For det andet skal det, henset til den omstændighed, at begrebet »ægteskab« principielt er blevet fortolket som et fællesskabsbegreb (jf. Reed-dommen, præmis 15, og dommen i sagen D og Sverige mod Rådet, præmis 26), undersøges, om alle relevante bestemmelser i vedtægten ligeledes gør det muligt at udlede et fællesskabsbegreb vedrørende »partnerskab, som ikke er ægteskab«, eller om vedtægten i mangel af tilstrækkelige retningslinjer stiltiende henviser til national ret.

80 I denne forbindelse skal det indledningsvis fremhæves, at Fællesskabets retsinstanser i modsætning til den tilgang til spørgsmålet, som Kommissionen har foreslået under henvisning til dommen i sagen D og Sverige mod Rådet (jf. præmis 57 ovenfor), inden for rammerne af denne tvist ikke skal undersøge, om et »registreret partnerskab« kan sidestilles med et ægteskab og give ret til de fordele, som vedtægten indrømmer gifte par, fordi det over for de berørte og over for tredjemand afføder retsvirkninger i lighed med ægteskabets. I det foreliggende tilfælde skal Retten udelukkende afgøre det særskilte spørgsmål om fortolkningen af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab«, som udtrykkeligt er fastsat i vedtægten.

81 Som Personaleretten fastslog, fremgår det udtrykkeligt af ottende betragtning til forordning nr. 723/2004, at fællesskabslovgiver har haft til hensigt under visse betingelser at udstrække de rettigheder, der gælder for gifte par, til »tjenestemænd, som

lever i et ægteskabslignende forhold, der af en medlemsstat er anerkendt som et fast partnerskab«. Begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab«, som vedtægten i overensstemmelse med ovennævnte formål tillægger visse rettigheder, kan imidlertid udledes af de betingelser, der er opregnet i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII, navnlig set i lyset af den nævnte betragtning.

82 Det fremgår nemlig af ovennævnte betingelser, at eksistensen af et partnerskab, som ikke er ægteskab, i vedtægtens forstand, indebærer dels en forening af to personer, dels visse formelle elementer.

83 Herved konstaterede Personaleretten indledningsvis med rette i den appellerede doms præmis 38, at kravet om en forening af to personer — i modsætning til andre former for partnerskaber, der ligeledes anerkendes i nederlandsk ret efter ordningen om »samenlevingsovereenkomst« (jf. præmis 6 ovenfor) — kan udledes af udtrykket »par«, der bl.a. anvendes i den første betingelse i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII. Denne fortolkning bekræftes af den anden og den tredje betingelse i den pågældende bestemmelse, der udelukker dels situationer, hvor den ene eller den anden af parterne er gift eller har indgået et andet partnerskab, som ikke er ægteskab, dels sådanne, hvor parterne er nært beslægtede.

84 Dette krav om en forening af to personer bevirker, at en tjenestemands »ugifte partner« i lighed med en ægtefælle, for at benytte de udtryk, der er anvendt i vedtægtens artikel 72, eller dennes »faste partner«, for at benytte de udtryk, der er anvendt i ottende betragtning til forordning nr. 723/2004, klart adskiller sig fra forsørgelsesberettigede personer, dvs. den berørte tjenestemands børn og andre personer, som vedkommende har forsørgepligt over for, som omhandlet i artikel 2 i vedtægtens bilag VII, hvis rettigheder sikres ved andre vedtægtsbestemmelser, bl.a. ved vedtægtens artikel 72, stk. 1, første afsnit. Dette krav medfører mere generelt, at alle de situationer, der uden at være karakteriseret ved en forening af to personer i givet fald kan være omfattet af et partnerskab, som er anerkendt efter den relevante nationale ret, såsom en »samenlevingsovereenkomst«, udelukkes fra vedtægtsbegrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab«. Vedtægtens begreb »partnerskab, som ikke er ægteskab« er således på dette punkt i overensstemmelse med den definition, som Den Europæiske

Menneskerettighedsdomstol fastlagde i dommen i sagen Burden mod Det Forenede Kongerige, hvilken dom Kommissionen har henvist til (jf. præmis 55 ovenfor).

85 Dernæst bemærkes for så vidt angår formkravene, at de ligeledes kan udledes af den første betingelse i vedtægtens artikel 1, stk. 2, litra c), der bestemmer, at »parret skal forelægge et officielt dokument, der er anerkendt af en medlemsstat eller af en kompetent myndighed i en medlemsstat, og som attesterer deres status som partnere, uden at der er tale om ægteskab«. Det fremgår af selve bestemmelsens ordlyd, at det dels kræves, at der forelægges et officielt dokument, der attesterer de pågældendes status som partnere, uden at der er tale om ægteskab, dels at den berørte medlemsstat anerkender dette dokuments officielle karakter. I det foreliggende tilfælde fastslog Personaleretten, henset til de forskellige juridiske situationer, der eventuelt kan være omfattet af en »samenlevingsovereenkomst« efter nederlandsk ret (jf. præmis 6 ovenfor), med rette i den appellerede doms præmis 33, 39 og 54, at fremlæggelsen af en sådan akt indgået for en notar opfyldte kravet til et officielt dokument vedrørende personernes civilstand som følge af den offentlige bekræftelse, som det tillægges ved notarialakten. Hvad angår en medlemsstats anerkendelse af denne retsakts officielle karakter er det uden at foretage en urigtig retsanvendelse, at Personaleretten lagde til grund, at dette i det foreliggende tilfælde fremgår af erklæringen fra den nederlandske ambassade i Luxembourg, hvori det attesteres, at partnernes status af partnere, uden at der er tale om ægteskab, er anerkendt i Nederlandene.

86 Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at de relevante vedtægtsbestemmelser gør det muligt at definere begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab« på en sådan måde, at det udviser visse lighedspunkter med et ægteskab, således som Personaleretten fastslog i den appellerede doms præmis 36. Det kræves imidlertid ikke efter disse bestemmelser, at det pågældende »partnerskab, som ikke er ægteskab« er ligestillet med et ægteskab. Herved fastslog Personaleretten med rette, at et sådant krav ville svare til at tilføje en yderligere betingelse, der ikke er fastsat i vedtægten (den appellerede doms præmis 52).

87 I modsætning til det af Kommissionen hævdede (jf. præmis 58 ovenfor) påvirker den selvstændige fortolkning af begrebet »partnerskab, der ikke er ægteskab« ikke medlemsstaternes enekompetence med hensyn til personers civilstand og fastlæggelsen af de ydelser, der er ret til i den anledning. For så vidt som den fastsatte definition vedrører et vedtægtsbegreb, afgrænses dens anvendelsesområde nemlig nødvendigvis at vedtægtens rammer. Den regulerer udelukkende tildelingen af visse sociale fordele,

som vedtægten indrømmer tjenestemændene og de øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber, og har ingen retsvirkning i medlemsstaterne, der ifølge fast retspraksis frit afgør, om de skal indføre nationale lovregler, som retligt anerkender andre former for parforhold end ægteskab (jf. i denne retning Reed-dommen, præmis 13-15, og Maruko-dommen, præmis 59-73).

88 Derfor skal Kommissionens argument, der er støttet på visse bestemmelser i direktiv 2004/38 (jf. præmis 60 ovenfor), ligeledes forkastes. Til forskel fra det vedtægtsmæssige begreb »partnerskab, som ikke er ægteskab« afføder disse bestemmelser retsvirkninger i alle medlemsstater og har følgelig til formål ikke at gøre indgreb i deres kompetence med hensyn til civilstand og de rettigheder, der er forbundet hermed.

89 I modsætning til det af Kommissionen hævdede kan vedtægtsbegrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab« desuden ikke fortolkes således, at det kun omfatter de parforhold, der efter national lov er udformet med henblik på at afføde retsvirkninger beslægtet med ægteskabets (jf. præmis 51 og 52 ovenfor). Herved bemærkes, at Kommissionens opfattelse ikke finder nogen form for støtte i vedtægtens bestemmelser eller i det formål, der forfølges hermed, og svarer til at ville pålægge en supplerende bestemmelse, der ikke er berettiget set ud fra fællesskabslovgivers formål.

90 Det fremgår nemlig af ovenstående gennemgang (jf. præmis 82-86 ovenfor), at det følger af de relevante vedtægtsbestemmelser, at eksistensen af et »partnerskab, som ikke er ægteskab« udelukkende forudsætter en forening af to mennesker og visse formelle elementer. Det er følgelig tilstrækkeligt, at disse betingelser er opfyldt i det foreliggende tilfælde, uanset om de er udtrykkeligt fastsat i den relevante nationale lovgivning, eller om de afhænger af parternes frie valg. Herved bemærkes, at den omstændighed, at den relevante nationale lovgivning gør det muligt at henføre forskellige juridiske situationer under ét og samme begreb alt afhængigt af parternes frie vilje, idet det står dem frit for at bestemme indholdet af og formen for deres

samlivsoverenskomst, er uden relevans, såfremt det indgåede partnerskab opfylder de betingelser, der kræves efter vedtægten.

91 Som Anton Pieter Roodhuijzen har anført (jf. præmis 65 ovenfor), ville indførelsen af den supplerende betingelse, som Kommissionen således har foreslået, desuden medføre forskelsbehandling i forhold til visse tjenestemænd som følge af deres partnerskabs abstrakte karakter, selv om den relevante nationale lovgivning anerkender dette partnerskab, og vedtægtens betingelser er opfyldt. En sådan løsning ville ikke blot tilsidesætte de relevante vedtægtsbestemmelser, men ville desuden være støttet på en forvanskning af den relevante nationale lovgivning. Herved bemærkes, at det i nederlandsk ret anerkendes, at en »samenlevingsovereenkomst« kan afføde visse retsvirkninger beslægtet med ægteskabets.

92 For det tredje skal det undersøges, om Kommissionens subsidiære argumentation vedrørende fortolkningen af den første betingelse i artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII (jf. præmis 60 og 61 ovenfor), hvorefter det ikke tilkommer den berørte fællesskabsinstitution, når det pågældende partnerskab er blevet indgået med én person, der ikke er nært beslægtet med tjenestemanden, ingen af partnerne er gift eller har indgået et andet partnerskab, og de formelle betingelser er opfyldt, at efterprøve, om dette partnerskab udviser visse lighedspunkter med ægteskabet samt en vis stabilitet.

93 I denne forbindelse bemærkes, at vedtægtsbegrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab« udviser visse ligheder med begrebet ægteskab. Den eneste materielle betingelse, der sammen med formkravene følger af de relevante vedtægtsbestemmelser, vedrører imidlertid en forening af to personer, således som det allerede er blevet fastslået (jf. præmis 82-86 ovenfor).

94 Da visse typer af i medlemsstaterne anerkendte »partnerskaber, som ikke er ægteskaber«, såsom »samenlevingsovereenkomsten« i Nederlandene, i givet fald kan omfatte juridiske situationer, der ikke opfylder ovennævnte kriterier, som definerer vedtægtsbegrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab«, således som det allerede er blevet konstateret (jf. præmis 83-85 og 90 ovenfor), tilkommer det i en sådan situation

den berørte fællesskabsinstitution under Fællesskabets retsinstansers kontrol at efterprøve, om vedtægtens betingelser er opfyldt.

95 Personaleretten lagde derfor i den appellerede doms præmis 35-52 med rette til grund, at anerkendelsen af »et partnerskab, som ikke er ægteskab« i vedtægtens forstand ikke udelukkende er et resultat af den pågældende medlemsstats vurdering, i det foreliggende tilfælde den, der er indeholdt i erklæringen fra den nederlandske ambassade i Luxembourg.

96 Selv om der efter vedtægten kræves et bevis for et samliv af en vis stabilitet som betingelse for at anerkende, at der foreligger et »partnerskab, som ikke er ægteskab«, stilles der imidlertid ikke krav om, at partnerne er bundet af særlige gensidige rettigheder og forpligtelser. Den lighed med ægteskabet, der kræves efter vedtægten, udspringer netop af et sådant samliv samt af kravet om formelle elementer (jf. præmis 82-86 ovenfor). Når den berørte tjenestemand godtgør, at det partnerskab, han har indgået, opfylder disse to betingelser, tilkommer det følgelig ikke den berørte institution — i modsætning til det, som Personaleretten fastslog i den appellerede doms præmis 39 in fine — yderligere at undersøge, om de gensidige rettigheder og forpligtelser, der er fastsat af partnerne i deres overenskomst, regulerer deres samliv på en struktureret og detaljeret måde. I mangel af ethvert indicium i den retning i vedtægten ville udøvelsen af en sådan kontrol have til følge, at anerkendelsen af et »partnerskab, der ikke er ægteskab« blev underlagt betingelser, der ikke er fastsat i vedtægten.

97 I det foreliggende tilfælde efterprøvede Personaleretten, henset til de dokumenter, som Anton Pieter Roodhuijzen havde fremlagt for administrationen, med rette, at hans og Maria Harts samliv er kendetegnet ved en vis stabilitet (den appellerede doms præmis 42). Dette punkt er i øvrigt ikke blevet bestridt af Kommissionen.

98 Det skal derimod fastslås, at Personaleretten foretog en urigtig retsanvendelse derved, at den ved en gennemgang af såvel den »samenlevingsovereenkomst«, der er indgået mellem sagsøgeren i første instans og Maria Hart, som de relevante bestemmelser i den nederlandske lovgivning, nøje efterprøvede, hvilke gensidige rettigheder og forpligtelser der følger af deres samliv som par. Det kræves nemlig ikke, i modsætning til Personalerettens tilgang til spørgsmålet i den appellerede doms præmis 43-46, efter vedtægten, at der foretages en prøvelse af, om de konsekvenser, der er forbundet med det partnerskab, som er indgået af den berørte tjenestemand, udviser »en lighed på mange punkter« med dem, der følger af et ægteskab eller et »geregistreerd partnerschap«.

99 Det følger heraf, at den appellerede dom er behæftet med en retlig fejl, for så vidt som Personaleretten foretog den ovenfor i præmis 43-46 nævnte gennemgang i strid med de relevante bestemmelser i vedtægtens artikel 72 og artikel 1, stk. 2, litra c), i vedtægtens bilag VII.

100 Da Personaleretten — bortset fra efterprøvelsen af yderligere betingelser, som der ikke er belæg for i vedtægten, som nævnt ovenfor i præmis 98 og 99 — dog med rette fastslog, at samtlige vedtægtsbestemmelser vedrørende dels den omstændighed, at der skal foreligge et samliv, dels de formelle betingelser, er opfyldt, kan ovennævnte retlige fejl imidlertid ikke føre til, at den appellerede dom bliver ugyldig (jf. i denne retning Domstolens dom af 19.4.2007, sag C-282/05 P, Holcim (Deutschland) mod Kommissionen, Sml. I, s. 2941, præmis 33, og af 26.3.2009, sag C-113/07 P, Selex Sistemi Integrati mod Kommissionen og Eurocontrol, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 81).

101 Anbringendet om, at der foreligger en retlig fejl ved fortolkningen af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab«, skal derfor forkastes.

102 Under disse omstændigheder er det ufornødent at behandle det subsidiære anbringende vedrørende en fejlagtig fortolkning af princippet om forbud mod forskelsbehandling, der er behandlet for fuldstændighedens skyld i den appellerede dom (jf. præmis 24 ovenfor). Dette anbringende er nemlig uden betydning, for så vidt som den appellerede doms domskonklusion tilsyneladende er støttet på den retlige fejl ved fortolkningen af begrebet »partnerskab, som ikke er ægteskab«.

103 Det følger heraf, at appellen må forkastes som ugrundet.

Sagens omkostninger

104 Ifølge procesreglementets artikel 148, stk. 1, træffer Retten afgørelse om sagens omkostninger, såfremt der ikke gives appellanten medhold, og Retten selv afgør sagen.

105 Efter samme procesreglements artikel 87, stk. 2, første afsnit, som i henhold til artikel 144 finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Anton Pieter Roodhuijzen har nedlagt påstand om, at Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger, og Kommissionen har tabt sagen, bør det pålægges Kommissionen at bære sine egne omkostninger og betale førstnævntes omkostninger i appelsagen.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Appelafdelingen):

1) Appellen forkastes.

2) Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber bærer sine egne omkostninger og betaler Anton Pieter Roodhuijzens omkostninger i appelsagen.

Jaeger Tiili Azizi

Meij Vilaras

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 5. oktober 2009.

Underskrifter